

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора
Тичини Дмитра Михайловича на дисертацію Соколова Дмитра
Сергійовича «Запобігання кримінальним правопорушенням, що
вчиняються у сфері публічних закупівель в Україні», поданої на
здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю
12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право

Актуальність теми дисертації. Сталий розвиток національної економіки, інтеграція України до європейського економічного, правового та безпекового простору, а також розвиток рівноправного й взаємовигідного співробітництва з іншими державами на засадах міжнародного права, економічного партнерства та фінансової безпеки становлять ключові національні інтереси України. В умовах глобалізації такі орієнтири є не лише стратегічною метою державної політики, але й необхідною умовою збереження суверенітету, економічної самодостатності та стійкості фінансової системи.

Важливим інструментом реалізації цих завдань виступає розбудова ефективної системи управління у сфері публічних фінансів, зокрема впровадження прозорих механізмів публічних закупівель, що сприяє зниженню корупційних ризиків, підвищенню інституційної довіри та формуванню сприятливого інвестиційного клімату. Разом з тим, зростання тіньового сектору економіки та поширення протиправної діяльності у більшості сфер господарювання становлять загрозу національним інтересам і безпеці держави, підривають довіру до демократичних інститутів, а також викликають критичні оцінки міжнародних експертів. Динамічні зміни ринкової кон'юнктури на глобальних ринках ускладнюють регулювання та контроль за станом вітчизняного фінансового сектора, що зумовлює нагальну потребу у впровадженні дієвих заходів економічної, фінансової та бюджетної безпеки. Особливого значення при цьому набуває використання

Дніпровський державний університет
внутрішніх справ

Вхід № 413
« 15 » 03 20 25 р.
Основний док. 13
Додаток -

кримінологічного інструментарію з метою досягнення належного рівня кримінологічної безпеки.

Варто наголосити, що сфера публічних закупівель є однією з найбільш вразливих до корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень через значні обсяги витрачання бюджетних коштів й високий рівень дискреційності рішень, що приймаються уповноваженими особами під час здійснення процедур закупівель. Виявлені факти зловживань негативно позначилися на процесі залучення міжнародної гуманітарної допомоги, постачанні військової техніки та озброєння, підірвали довіру міжнародних партнерів і поставили під загрозу мобілізацію зовнішніх фінансових ресурсів, необхідних для післявоєнної відбудови України. Подальший розвиток електронних систем закупівель, зокрема ProZorro, сприяв не лише підвищенню відкритості, але й ускладненню виявлення прихованих кримінальних правопорушень, зокрема легалізації (відмивання) коштів через фіктивні чи офшорні структури. Сучасна корупційна злочинність у сфері публічних закупівель характеризується високим рівнем організованості, зловживанням службовим становищем та створенням злочинних об'єднань, у тому числі у сегменті оборонних закупівель, що здійснюються в умовах особливих процедур та секретності.

Такі негативні тенденції посилюють системну загрозу економічній безпеці держави, вимагають формування ефективної системи запобігання кримінально-протиправним діям у цій сфері, а відтак зумовлюють своєчасність і значущість проведення комплексного кримінологічного дослідження проблем запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель, особливо в умовах збройного конфлікту та воєнного стану.

Актуальність роботи підкреслюється й тим, що обрана тема дослідження реалізується у відповідності до ключових стратегічних документів державної політики у сфері національної безпеки, правопорядку та протидії злочинності, зокрема: Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 р. № 1126-р), Стратегії воєнної безпеки України (Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021), Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021),

а також Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України (Указ Президента України від 20.08.2021 р. № 372/2021). Враховано також положення Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як елементу сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023). Зміст і спрямування дослідження повністю відповідають Тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства внутрішніх справ України на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11.06.2020 р. № 454).

Підсумовуючи зауважу, що обрана тема дисертаційного дослідження *Соколовим Дмитром Сергійовичем «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель в Україні»* є своєчасною та важливою, в якій розв’язано науково-прикладну задачу щодо формування заходів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель шляхом застосування кримінологічного інструментарію й розроблення науково обґрунтованих пропозицій і праксеологічних рекомендацій спрямованих на підвищення ефективності діяльності правоохоронних і регуляторних органів із залученням громадськості до системи кримінологічної безпеки бюджетної сфери України.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. Автором використано значну кількість вітчизняних та іноземних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти України. Список використаних джерел складає 262 найменування.

У межах дослідження здійснено систематизацію видів кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері публічних закупівель, визначено їх особливості та тенденції. Надано характеристику суб’єктам запобігання, проведено кримінологічний аналіз стану злочинності у зазначеній сфері, систематизовано детермінанти, що зумовлюють її поширення. Виокремлено кримінологічно значущі ознаки осіб, які вчиняють правопорушення у сфері публічних фінансів, зокрема в межах корупційних схем і зловживань у

закупівельному процесі. Розроблено та обґрунтовано систему загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів запобігання, що адаптовані до специфіки публічних закупівель та відповідають актуальним безпековим викликам, пов'язаним із функціонуванням бюджетної сфери в умовах збройної агресії. Вироблена модель антикорупційного захисту публічних закупівель шляхом управління ризиками: перша лінія захисту – операційний рівень управління ризиками (структурні підрозділи замовника, які безпосередньо здійснюють процеси планування, ініціювання та супроводу закупівель); друга – контроль та управління ризиками (нагляд і моніторинг ризиків, координація дій першої лінії); третя лінія захисту – незалежний аудит і нагляд (внутрішній аудит, який виконує функцію незалежної оцінки ефективності функціонування внутрішньої системи контролю); додаткові рівні: зовнішній контроль та нагляд. Запропоновано стратегічні напрями розвитку сфери публічних закупівель, які передбачають переосмислення нормативного підходу щодо запобігання кримінальним правопорушенням, зумовлених корупцією, шляхом визнання їх як деструктивного соціально-правового феномену, особливо в умовах воєнного стану: постановка та реалізація алгоритмізованих завдань забезпечення кримінологічної безпеки у контексті збройного конфлікту; прийняття Плану заходів із запобігання корупційним кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель на період до 2030 року, із розробленою автором системою інтегрованих економічних, правових, політичних, інформаційних та організаційно-інституційних кримінологічних механізмів, спрямованих на моніторинг, ідентифікацію та мінімізацію ризиків у бюджетній сфері; впровадження інструментів кримінологічної розвідки з метою виявлення фінансових операцій ризикового характеру та діяльності конвертаційних центрів із використанням сучасних інформаційно-аналітичних систем, штучного інтелекту (GenAI); системне вивчення причин та умов вчинення правопорушень у такій сфері; мінімізацію рівня корупції, підвищення прозорості та ефективності процедур закупівель; створення конкурентного середовища та розвиток добросовісної конкуренції; формування висококваліфікованого кадрового потенціалу з урахуванням морально-етичних принципів та стандартів професійної доброчесності.

Такий практичний підхід до проблеми дослідження засвідчив, що в цілому дисертанту вдалося вирішити поставлені задачі та отримати нові, поглиблені для науки результати. До основних наукових результатів, що становлять її новизну, на думку опонента належать такі:

– розроблено концепцію забезпечення кримінологічної безпеки сфери публічних закупівель, яка ґрунтується на інтеграції кримінологічного аналізу, безпекових підходів та антикорупційної політики й включає такі складові: (а) сфера публічних закупівель – цілісна система правових, економічних, організаційних та процедурних відносин, що виникають у процесі закупівлі товарів, робіт і послуг за рахунок державних чи місцевих бюджетів з метою забезпечення потреб органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та інших суб'єктів, які використовують публічні фінанси; (б) *кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень*, що передбачає аналіз їхнього стану та динаміки, виявлення основних детермінантів учинення таких правопорушень, типових кримінологічних рис осіб-злочинців, зокрема учасників організованих корупційних угруповань, а також структурно-функціональних особливостей злочинних схем; (в) *взаємозв'язки між об'єктом захисту та злочинністю*, а також з інституційною системою кримінологічного реагування, що включає органи протидії злочинності, контролю, правозастосування й антикорупційного нагляду; (г) *заходи запобігання кримінальним правопорушенням* як інструмент досягнення належного рівня бюджетної безпеки, спрямований на забезпечення прозорості процедур закупівель, формування добросовісного конкурентного середовища, усунення корупційних ризиків та підвищення інституційної спроможності у сфері державного фінансового контролю;

– систематизовано зміст злочинних технологій (фальсифікаційно-документальні, маніпуляційно-процедурні, фіктивно-змовницькі, службово-корупційні, фінансово-легалізаційні), індикатори встановлення ознак кримінальних правопорушень (процедурні, фінансові, фіктивні, договірні, технічні) й типовий механізм учинення кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, який охоплює послідовні етапи: розподіл публічних фінансів – формальне перерахування – фіктивне отримання товарів/послуг – визначення або спотворення цільового призначення – вивільнення залишків – маскуванню грошових потоків;

– проведено класифікацію суб'єктів забезпечення кримінологічної безпеки бюджетної сфери на: *контрольно-наглядові* – суб'єкти формування загальної бюджетної безпекової політики, що визначають правила, норми та стандарти публічних закупівель, розробляють і впроваджують необхідні для практичного втілення організаційно-правові механізми, процедури, контролюють їх виконання та вживають заходів щодо усунення детермінантів й запобігання правопорушенням (Рахункова палата, ДАСУ, АМКУ, ДКСУ (загальна компетенція), тендерні комітети, внутрішні аудитори (внутрішня компетенція)); *правоохоронні* – суб'єкти, діяльність яких безпосередньо спрямована на запобігання правопорушенням у сфері публічних закупівель (Національна поліція, БЕБ, НАБУ, ДБР, СБУ, прокуратура); *громадські* – здійснюють моніторинг тендерних процедур, використовуючи систему Prozorro, аналітичні модулі BI Prozorro, відкриті реєстри, Єдиний державний реєстр судових рішень та ін. (громадські організації, журналісти-розслідувачі, експерти-аналітики, аналітичні платформи – Transparency International Ukraine, DOZORRO та ін.);

– науково доведено доцільність запровадження у практику запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних (зокрема оборонних) закупівель методики ризик-індикаторів, яка забезпечує системний аналіз процедур закупівлі на всіх етапах з метою виявлення корупційних вразливостей та формування об'єктивних висновків щодо їх прозорості й правомірності;

– запропоновано стратегічні напрями розвитку сфери публічних закупівель, які передбачають переосмислення нормативного підходу щодо запобігання кримінальним правопорушенням, зумовлених корупцією, шляхом визнання їх як деструктивного соціально-правового феномену, особливо в умовах воєнного стану: постановка та реалізація алгоритмізованих завдань забезпечення кримінологічної безпеки у контексті збройного конфлікту; прийняття *Плану заходів із запобігання корупційним кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель на період до 2030 року*, із розробленою автором системою інтегрованих економічних, правових, політичних, інформаційних та організаційно-інституційних кримінологічних механізмів, спрямованих на моніторинг, ідентифікацію та мінімізацію ризиків у бюджетній сфері; впровадження інструментів кримінологічної розвідки з метою виявлення фінансових операцій

ризикового характеру та діяльності конвертаційних центрів із використанням сучасних інформаційно-аналітичних систем, штучного інтелекту (GenAI); системне вивчення причин та умов вчинення правопорушень у такій сфері; мінімізацію рівня корупції, підвищення прозорості та ефективності процедур закупівель; створення конкурентного середовища та розвиток добросовісної конкуренції; формування висококваліфікованого кадрового потенціалу з урахуванням морально-етичних принципів та стандартів професійної доброчесності;

– теоретично обґрунтовано застосування методу «кримінологічної розвідки» як стратегічного інструменту запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель з реалізацією на організаційному (діяльність оперативних підрозділів правоохоронних органів) та інформаційно-аналітичному (запровадження моделі безпекової діяльності, керованої аналітикою, яка передбачає інтеграцію аналітичного потенціалу в ухвалення оперативних рішень: кримінальний аналіз; розвідка на основі відкритих джерел (OSINT); аналіз великих обсягів даних (Big Data); структурування, фільтрація та накопичення релевантної інформації за допомоги штучного інтелекту (GenAI), платформи ідентифікації змов учасників тендерів («ML»)) рівнях;

Окрім викладених, є й інші положення наукової новизни, що заслуговують на позитивну оцінку.

Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих наукових працях зарахованих за темою дисертації

Структура дисертаційного дослідження, запропонована дисертантом, в цілому, є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до аналізу кримінологічних проблем. Розділи дисертації поєднані загальною метою дослідження і в них, відповідно до плану дослідження, розкривається його об'єкт і предмет. Нові положення, висновки і рекомендації, що висуваються в дисертації, в роботі обґрунтовуються, у першу чергу, за допомогою методологічного підходу. Вміло застосована автором методологія наукового пошуку є традиційною для правових наук, зокрема кримінально-правового циклу. Для досягнення поставленої мети, вирішення дослідницьких завдань і обґрунтування отриманих результатів у дисертаційній роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних

методів пізнання – діалектичний, історико-правовий, формально-логічний, структурно-функціональний, системно-структурний, моделювання, контент-аналізу, статистичний, за допомогою яких вдалося досягти наукового результату щодо реалізації концептуального підходу до формування кримінологічних засад запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель в Україні.

Дисертант провів таку розробку використовуючи емпіричну базу, яку становлять результати вивчення 310 вироків, винесених судами України щодо кримінальних правопорушень за ст. 190, 191, 209, 210, 211, 364–368 КК України з усіх регіонів України упродовж 2020–2024 рр.; узагальнені результати опитувань 53 прокурорів, 127 слідчих, 98 співробітників оперативних підрозділів, які мають досвід з виявлення та розслідування таких кримінальних правопорушень; звіти та узагальнення Офісу Генерального прокурора, Національної поліції, Національного антикорупційного бюро, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки, Служби безпеки, Рахункової палати, Державної аудиторської служби, Антимонопольного комітету, Державної казначейської служби; громадські проєкти й дані аналітичних платформ Transparency International Ukraine, DOZORRO.

Отримані результати дослідження повною мірою відображені в наукових фахових виданнях автора, зміст і характер яких відповідають вимогам МОН України, а також виступах з доповідями основних положень дисертації на науково-практичних заходах, що в цілому свідчить про належний рівень її апробації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у десяти наукових працях, серед яких п'ять статей – у виданнях, віднесених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття у зарубіжному періодичному виданні, три тези наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях та розділ у зарубіжній колективній монографії.

Аналіз змісту роботи дозволяє, в цілому, позитивно оцінити структуру дослідження, вона достатньо повно розкриває мету та поставлені задачі, які знайшли своє відображення в авторських висновках. Сформульовані дисертантом наукові положення, висновки і рекомендації обґрунтовані.

Значимість результатів дисертаційного дослідження для практики запобігання злочинності

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації запропоновано концептуальний підхід, спрямований на удосконалення реалізації заходів запобігання. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та може бути використано в: *законотворчій діяльності* – шляхом внесення проєктів змін та доповнень до КК України, законів України «Про запобігання корупції», «Про оборонні закупівлі»; *практичній діяльності* – при розробленні й удосконаленні відомих нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій з питань організації запобігання кримінальним правопорушенням у бюджетній сфері, з урахуванням збройного конфлікту та умов воєнного стану; *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів та викладання навчальних дисциплін «Кримінологія», «Профілактика кримінальних правопорушень», «Аналіз та прогнозування злочинності» (акт впровадження в освітній процес ННІ права Національного університету водного господарства та природокористування від 11.03.2025).

Аналіз змісту дисертаційного дослідження свідчить про самостійність проведеного дослідження, його актуальність і достатній науковий рівень, суттєве теоретичне і практичне значення. Викладене вище може бути підставою для загальної позитивної оцінки дисертації *Соколова Дмитра Сергійовича «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель в Україні»* як самостійного наукового дослідження з актуальної й важливої для науки та правоохоронної практики проблеми.

Не зупиняючись більш детально на загальній позитивній оцінці роботи, дисертація містить окремі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення автором під час прилюдного захисту, зокрема:

1. На с. 4 автореферату та с. 21 дисертації, автором наголошено на розроблені концепції забезпечення кримінологічної безпеки сфери публічних закупівель, яка ґрунтується на інтеграції кримінологічного аналізу, безпекових підходів та антикорупційної політики, а також структуровано її ключові складові. Водночас викладена концепція має радше теоретичний характер, тоді як питання її практичної реалізації залишилися недостатньо розкритими. Зокрема, доцільно було б більш детально обґрунтувати

механізми впровадження заходів запобігання у діяльність правоохоронних та контрольно-ревізійних органів, а також окреслити можливі ризики і бар'єри реалізації таких концептуальних підходів в умовах збройного конфлікту та воєнного стану. Необхідним також є конкретизація індикаторів оцінювання ефективності функціонування запропонованої системи, визначення етапів і пріоритетів її впровадження з урахуванням обмежених ресурсів та змін у нормативно-правовій базі під час воєнного часу.

2. Автором дисертаційного дослідження обґрунтовано та систематизовано технології вчинення кримінальних правопорушень у сфері публічних закупівель, що супроводжуються використанням складних, багаторівневих злочинних схем, спрямованих на незаконне заволодіння бюджетними коштами, маніпуляції з процедурними елементами тендеру та ухилення від відкритої конкуренції (с. 80–83). Запропонована класифікація за п'ятьма критеріями (фальсифікаційно-документальні, маніпуляційно-процедурні, фіктивно-змовницькі, службово-корупційні, фінансово-легалізаційні) має значну практичну цінність, оскільки дозволяє виявити спільні закономірності злочинної діяльності та сформулювати методологічну основу запобігання таким діям. Водночас слід зазначити, що в роботі виявлено певну диспропорцію між глибиною кримінологічного аналізу та рівнем його інтеграції у механізми практичної діяльності правоохоронних органів і органів державного фінансового контролю, а саме доцільним є обґрунтування взаємозв'язку системи критеріїв і наведених індикаторів у діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель (підрозділ 1.3), зокрема з використанням електронної системи «ProZorro» як інструменту кримінологічного моніторингу (підрозділ 3.2).

3. У підрозділі 1.3 «Суб'єкти запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель» автором ґрунтовно визначено коло суб'єктів (контрольно-наглядові й правоохоронні органи, громадські інституції), а також обґрунтовано їх функціональну взаємодію в межах єдиної системи забезпечення кримінологічної безпеки. Водночас, на думку опонента, наявність такої багаторівневої мережі органів, які одночасно залучені до контролю та реагування на можливі порушення, створює ризики дублювання функцій, бюрократичних затримок та надмірного адміністративного навантаження на учасників процедур

публічних закупівель й, у ряді випадків, – призводить до ситуацій, коли одна закупівля стає об'єктом паралельної перевірки з боку декількох суб'єктів, що не лише ускладнює своєчасність її проведення, але й може негативно впливати на ефективність використання бюджетних коштів.

Відтак, доцільним видається більш детальне опрацювання в роботі механізмів чіткого розмежування повноважень і відповідальності між різними суб'єктами запобігання, а також запровадження узгоджених міжвідомчих процедур, які б мінімізували дублювання контрольно-наглядових дій й забезпечували баланс застосування заходів запобігання. Також, особливої уваги заслуговує врахування специфіки роботи таких суб'єктів у воєнний час, коли надмірна перевірна активність може призводити до зриву або суттєвого затягування процедур, що мають критичне значення для обороноздатності та життєзабезпечення держави.

4. У підрозділі 3.1 «Загальносоціальні заходи запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель» автором подано розгорнуте бачення системи економічних, правових, політичних, інформаційних та організаційно-інституційних заходів, спрямованих на зниження рівня криміногенності у бюджетній сфері та забезпечення ефективності й прозорості закупівель. Концепція доповнена конкретними пропозиціями щодо вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції», Закону України «Про оборонні закупівлі» та Кримінального кодексу України, а також авторським Планом дій із запобігання корупційним правопорушенням у сфері публічних закупівель на період до 2030 року.

Водночас у роботі простежується певне домінування нормативно-декларативного підходу, тоді як питання практичної імплементації загальносоціальних заходів залишилися недостатньо деталізованими. Зокрема, відсутнє чітке обґрунтування реалістичності впровадження запропонованого комплексу змін в умовах обмежених ресурсів, воєнного стану та високої динаміки політичних і економічних процесів. Не отримали належного розвитку механізми координації між численними суб'єктами, залученими до реалізації загальносоціальних заходів, що є критично важливим з огляду на багатовідомчий характер системи запобігання злочинності у сфері публічних закупівель.

5. У підрозділі 3.2 автором слушно звернено увагу на інноваційні спеціально-кримінологічні заходи запобігання кримінальним правопорушенням у сфері публічних закупівель, зокрема на використання технологій штучного інтелекту (GenAI) та моделей «Machine Learning» як стратегічних інструментів підвищення кримінологічної безпеки та зниження корупційних ризиків (с. 242–246). Запропонований підхід демонструє актуальність інтеграції сучасних цифрових технологій у систему боротьби зі злочинністю, а також дозволяє автоматизувати виявлення аномальних тендерних практик, аналізувати поведінку учасників процедур закупівель, виявляти змови та прогнозувати результати закупівельної діяльності.

Разом з тим, дисертанту не завадило б розрити механізми інтеграції запропонованих технологій штучного інтелекту та машинного навчання у функціонал існуючих електронних платформ (зокрема системи «ProZorro»), визначити вимоги до захисту даних та інформаційної безпеки, алгоритми міжвідомчої координації між технічними адміністраторами систем, контролюючими та правоохоронними органами, а також обґрунтувати фінансово-економічну доцільність та етапи впровадження таких інструментів у реальному секторі закупівель. При цьому важливо врахувати ризики технологічної та алгоритмічної упередженості, можливість маніпуляцій з боку користувачів, потребу у фаховій підготовці кадрів.

Такі зауваження і побажання, зрозуміло, не вичерпують полеміки й щодо інших положень і висновків дисертанта, яка, очевидно, буде продовжена під час захисту. Вони носять локальний, переважно дискусійний характер і, в цілому, не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

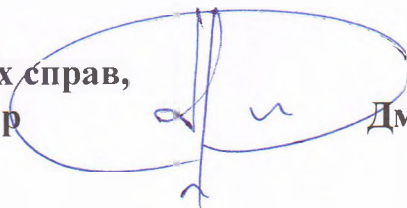
Виходячи з викладеного вище, можна стверджувати, що дисертація *Соколова Дмитра Сергійовича «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель в Україні»* є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, яка містить нові концептуальні положення й науково-обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують важливу науково-прикладну задачу, має теоретичне значення для розвитку вітчизняної юриспруденції, є суттєвим внеском до науки кримінології, носить практичне значення в контексті підвищення ефективності діяльності контрольно-наглядових й правоохоронних органів, громадськості.

Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності, робота пройшла належну апробацію. Дослідження підготовлено зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації та реферату в цілому відповідає встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України. Автореферат ідентичний головним положенням дисертації та відображає її основний зміст, висновки та пропозиції.

Викладене вище дає підстави для **остаточного висновку** про те, що дисертація та автореферат *Соколова Дмитра Сергійовича «Запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються у сфері публічних закупівель в Україні»* відповідають вимогам «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а їх автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент:

**Головний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Дмитро ТИЧИНА

Погоджено:

**Проректор
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України**

Олег ТАРАСЕНКО